

פרשה גורלית - תמונה חד-צדדית

ומעריציו של בן-גוריון, רובם ככולם אנשי רפ"י, ולהתעלם כמעט כליל ממקורביו ותומכיו של פנחס לבון, שיצאו להגנתו. אנשי "מן היסוד" כמו הפרופ' נתן רוטנשטריך, העיתונאי לוי יצחק הירושלמי והסופר עמוס עוז.

הדברים מגיעים עד לידו כך שיצחק נבון, נאמנו של בן-גוריון יזן ומי שהיה מזכירו, משמש בתכנית גם כדברו של לוי אשכול, כך משתבשת תמונה מסיכסכת והרת-גורל, רצופת מאבק אכזר, שגיבש בין השאר את פרצופה של מערכת הביט"ח, חוץ לפרשה זו היו היבטים אישיים ופוליטיים, רבי-משמ" עות היסטורית, בעקבותיה עלו וירדו אישים רבים, הוטל בהם דופי ובן-גוריון, המנהיג הגדול, נעשה אדם מבודד וגם שנוא. אולי אמורה התכנית להוכיח את צדקת דרכו של בן-גוריון ולהראות כי נעשה לאיש עוול. אבל היא מבלבלת, חסרת עמוד-שררה, ללא רעיון מנחה מנכש. התכנית היתה זקוקה ליעוץ מאוזן של היסטוריונים הבקיאים בפרשה, יתכן שהפרק השני יתקן את המעוות ולא יצייר תמונה חד-צדדית בלבד.

השאלה את פתרונה המלא, וכמספר האנשים המעורבים ב"פרשה, כן מספר ההאשמות. מפתיע הרבה - ואולי יש בו אינדיקציה לדרך שבה נעשה לפחות הפרק הראשון בתכניתו של יהודה קוזה על פרשת לבון - שרוקא בנימין גבלי, ראש אמ"ן דאז, שלבון האשימו כמי שנתן את ההוראה, מופיע בתיכנית כאילו היה הקרוב הראשי של הפרשה, וגבלי אף מעז ומאשים את לבון ובן-גוריון כאחד, הם כבר אינם מסוגלים להשיב לו.

מאחר שזה הפרק הראשון, אני נמנעת מלהביע רעה נח"רצת. אבל שיתוף-הפעולה בין קוזה (מסריט וכימיו), לבין המפיקה מאיה רוזקלר, שהניכ תכניות חשובות ומרתקות על ההיסטוריה הישראלית - הביא הפעם תמונה חד-צדדית מאד, מגמתית, מבלבלת ומקוטעת.

אמנם זכותו של קוזה לקבוע עמדה משלו וגם לצרד בבן-גוריון יזן - מה גם שהמנהיג הזקן נערץ כיום שוב לאחר שחזר וכבש את מקומו בלב העם. אבל אין קוזה רשאי להביא דברים אף ורק מפיהם של מקורביו

אין פלא שדראמות אנושיות פוליטיות, הגודשות את ההיסטוריה, חוזרות ונשנות כמחזורי יות. רודפית אותנו כאלות-גורל נקמניות. כזאת היא הדראמה שהוגדרה כתחילתה - כשנת 1954 - כעסק הכיש, כאשר נחשפה חוליית ריגול ישראלית במצרים. החשיפה הביאה לידי תלייתם של כמה מחברי הח"ר לייח ולמאסרם הממושך של אחרים. בראשיתו, זו היתה לציבור הישראלי הרחב "דראמה של צללים". הדראמה המסתורית התפרצה לאחר שתססה כרעל מתחת לפני השטח, ב-1960, בפרשה הידועה כיום כפרשת לבון.

פרשת לבון היא ציוד-דרך בהיסטוריה של ישראל. היא היתה עילה למאבקי-כוח אכזרי ורב השלכות. זה היה מרד דודי-המשך של מפא"י ההיסטורית כירד בן-גוריון, האיש הכל-יכול. זה גרם את בירודו של כ"ג למשך שנים ארוכות וכאובות. השאלה שזיעזעה את ה"מערכת" - מערכת שהיתה מעוררת מלכתחילה - מת'נסחת במלים: "מי נתן את ההוראה" עד היום לא מצאה